

HaKtav V'HaKabbalah: Bejeweled With Tablets

Parashat Terumah 5779

R' Yisroel Meir Rosenzweig - enrosenzweig@gmail.com

1. R' Yaakov Tzvi Mecklenburg [1785 - 1865, Germany, Russia], HaKtav V'HaKabbalah, Shemot 25:16

העדות. התורה נקראת עדות שהיא לעדות ביני וביניכם (רש"י), ותרומתו סהדותא (צייגניס), וא"כ שרשו עוד ובא ע"ד לשון חכמי התלמוד, שיעשו שמות מנל"ה, יאמרו משרש חור חרות, מן גור גרות, זור זרות, מן רוע רעות, וכן יאמרו מן עד עדות, כשר לעדות, ואין זה משקל לשון עברי, ולא נמצא בכל התורה עדות במלאפ"ם כ"א בלוחות, משכן העדות (במדבר א:נג), אהל העדות (במדבר יז:כג), אבל המצות נקראים עדות בחול"ם, העדות החוקים והמשפטים (דברים ו:כ), עדותי זו אלמדם (תהלים קלב:יב), וכן כלם שהמצות מעידות על מה שאירע ושהיה;

ע"כ נראה לפי פשוטו שמלת עדות במלאפ"ם ענין עדי וחלי כתם (שמוק, קליינאד), כמו ואעדך עדי (יחזקאל טז:יא), עדים מהר חרב (שמות לג:ו), ששרשן עדה מנל"ה, כמו משרש גאה גאות לבש, גאות עשה, כן מן עדה עדות במלאפ"ם, וכן נאמר במלך יואש ויתנו עליו את הנזר ואת העדות, שפשוטו הוא עדי וקשוט שמתקשט בו המלך, ונקראו הלוחות בשם עדי וחלי כתם לגודל ערכם (רל"ש),

דומה למאמר ר"ע בפ' ה' ה' ה' הגדולה והגבורה והתפארת, והתפארת זו מתן תורה, ועל ויתנצלו בני"י את עדים, פי' רלב"ג עדים היא התורה שהיא באמת עדי ושלמות, וטעמו הסירו צוארם מתחת עול התורה, והוא העדי והמתנה הטובה שהיתה בידם מהר, וקרא את התורה בשם עדי לפי שהיא בעצמותה בתכלית היופי והתיקון והשלמות, עד שראוי להמשך אחרי' מצד עצמה, ע"כ.

ולדעתי ע"ד הפשט נקראה התורה בכלל והלוחות בפרט בשם עדות. ע"ש האזהרות וההתראות הכתובות בה (דיא ווארנונג), וכולל בין מצות עשה בין מצות ל"ת, כי גם על העשה שייך לשון אזהרה לשמור ולעשות, כמו ששייך שם מצוה על מצות ל"ת, ובפרשת שופטים התבאר שעיקר הוראת שם עדות על האזהרה והתראה. ובאמת כלהו פירושי איתנהו במלת עדות בבחינות שונות, מצד עצם המכתב הוא אזהרה, ומצד גודל ערך חומרם הם עדי ותכשיט, ומצד שממנו נשמעו דברות אל ח"י, כמ"ש ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות, הן עדות וראיי' שהשכינה בישראל:

מנל"ה - מנחי ל' ה', אולי צ"ל נחי ע"ו

מלאפ"ם - שורק

מלכים ב יא

וַיֹּצֵא אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּתֵּן עֲלֵיהֶם אֶת הַנֶּזֶר וְאֶת הָעֵדוּת וַיִּמְלִכֵהוּ אֹתוֹ וַיִּמְשְׁחֵהוּ וַיַּכּוּ כָּף וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ.

דברי הימים ב כג יא

וַיֹּצִיאוּ אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַנֶּזֶר וְאֶת הָעֵדוּת וַיִּמְלִיכֵהוּ אֹתוֹ וַיִּמְשְׁחֵהוּ וַיִּזְדַּע וּבְנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ.

יחזקאל טז יא

וְאָעֲדָךְ עָדִי וְאֶתְּנָה צְמִידִים עַל צַדֶיךָ וְרִבִּיד עַל גְּרוֹנְךָ.

גור אריה, שמות יז:יב

ואם היה נקוד מלאפ"ם. רש"י קורא בכל פירושו - מה שהאשכנזים קוראים חולם - קורא אותם מלאפ"ם. ומה שהאשכנזים קורין 'מלאפ"ם', שהוא נקודה בתוך הוי"ו, קורא רש"י בכל פירושו שור"ק. ומה שהאשכנזים קוראין 'שורק' דהוא ג' נקודות זה על זה, קורא אותו גם כן שורק. וזה נכון בודאי, כי ענין אחד ומשפט אחד לנקודה שהוא בתוך הוי"ו ולג' נקודות, ולכך שניהם קורא אותו 'שור"ק'. וכן ראוי לקרות הנקודה שהיא על האות - מלאפ"ם, והנקודה בתוך האות וג' נקודות זו על זו שורק, שהרי כאשר יוציא הנקודה הזאת צריך לשרוק פיו, והנקודה שהיא על האות - פיו מלא ממנה, ולכך נקראת 'מלאפ"ם'. ולפיכך רוצה לומר אם היה נקוד 'ממותינו' בחולם, המ"ם היה שם דבר, עכשיו שהוא נקוד שורק - הוא מקור שהוא שם הפעל, ופירושו מאשר נמות, כמו "מי יתן מותי" (ש"ב יט, יט) דאבשלום, שהנקודה בתוך המ"ם - הוא השור"ק כמו שאמרנו - הוא מקור, שדרך המקור להיות נקוד כך, כמו "ליום קומי" (צפניה ג, ח) "שובי" (תהלים קטז, ז) וכולם הם מקור, והוא שם הפעל:

ארץ הצבי סי יב

ה. יסוד קדושת המקדש — הלוחות

ושמעתי מכבוד מו"ר הגריד"ס, שליט"א, דעיקרו של המשכן היה הארון עם הלוחות, אשר על כן נקרא משכן העדות, ע"ש לוחות העדות, ועי' רמב"ן עה"ת (ריש פרשת תרומה) שתכלית עשיית המשכן הי' להמשיך ענין השראת השכינה שהיתה בשעת מעמד ה"ס בקרב ישראל. ועיקר מעה"ס הי' מתן התורה, ועל כן עיקרו של ביהמ"ק צריך שיהי' הארון עם הלוחות, וביהמ"ק בלי לוחות אינו ביהמ"ק. ואף דבכית שני הי' חסר הארון עם הלוחות, כמבואר בגמ'

יומא (כא:), מכ"מ עיי"ש בגמ' (נג:): פלוגתא דתנאי אם ארון גלה לבבל, או שנגנו במקומו, וברמב"ם רפ"ד מבית הבחירה כתב, שבעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב, בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות, ויאשיהו המלך צוה וגנוז במקום שבנה שלמה וגו'. וביאר בזה רבנו בכוונת הרמב"ם, דבאמת אף בבית שני היה שמה ארון עם לוחות [דבלא"ה הרי חסר העיקר, ולא היה על הבנין דין ביהמ"ק כלל], אלא דבעוד שבבית ראשון היה הארון במקומו הראוי — בקה"ק, בבית שני היה הארון שלא במקומו — למטה במטמוניות עמוקות, אבל עכ"פ הי' שמה הארון עם הלוחות.

והיות שביהכ"נ גדר קדושתו בבחינת מקדש מעט, אף בביהכ"נ בעינן שיהא שמה ארון עם ס"ת, וכמש"כ הרמב"ם להדיא רפי"א מהל' תפלה, ובנין בו היכל שמניחין בו ס"ת. וביהכ"נ שאין בו ארון עם ס"ת, א"א שיהיה לו קדושת ביהכ"נ. עכת"ד.
ועפ"י יסוד מו"ר, שליט"א, ניחא מה

שייסדנו למעלה להבדיל בין תשמישי מצוה לבין תשמישי קדושה, דבכל תשמישי קדושה בעינן שיהא שמה קדושת כתב של תורה, וכל שאינו ענין לכתב של תורה, אין דינו אלא כתשמישי מצוה. ולפי דברינו הי' צ"ע ענין קדושת ביהכ"נ, דמה ענין ביהכ"נ לכתב של תורה. אך לפי יסוד רבנו ניחא, דכמו שעיקרה של קדושת ביהמ"ק נמשך הוא מן הלוחות, כמו"כ עיקרה של קדושת ביהכ"נ נמשך הוא מקדושת הכתב של הס"ת שבו, דביהכ"נ בלי ארון עם ס"ת, א"א שיהי' בו קדושת ביהכ"נ⁵.